

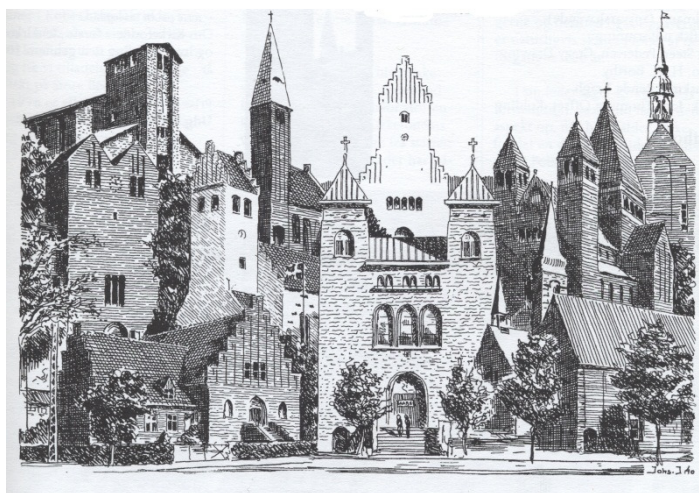
Brug af kirker der skal lukkes

Dokument udarbejdet af Kirkefondet
Efteråret 2012

På baggrund af Københavns Stiftsråds beslutning om at indstille en række kirker i København til lukning, venter der en række beslutninger om, hvad der derefter skal ske med bygningerne. Kirkefondet er en del af disse debatter og beslutninger, da Kirkefondet kommer til at overtage knap 2/3 af kirkerne, hvis de foreslåede kirker tages ud af folkekirkeligt brug. Derfor dette dokument med Kirkefondets tanker om fremtidens brug af de tidligere kirker.

Kirkefondets formål og arbejde

På tur rundt i København er det ikke svært at få øje på Kirkefondets bidrag til dansk kirkeliv. 47 kirker er bygget enten direkte af Kirkefondet eller i tæt samarbejde med Kirkefondet mellem 1895 og 1978. Kirkefondet har op gennem tiden mest været kendt som kirkebygger-virksomhed. Men hensigten med Kirkefondet var ikke at bygge kirker, men at bygge menigheder. For at få menigheder, måtte man have nye præster til menigheder. For at få nye præster ind i systemet, måtte man have udskilt sogne, hvor de kunne ansættes uden at skulle kontrolleres af de gamle præster. Og for at få sogne udskilt, måtte man bygge kirker, som sognene kunne samles om. Derfor blev bygningen af kirkerne det konkrete tegn på, at noget nyt var på vej. Det første fysiske bidrag til Københavns kirkeliv var Nazarethkirken, hvor det i januar 1892 var lykkedes at indvie en nyindkøbt jernkirke som den første vandrekirke i Danmark. Målet var fra starten at få bygget en blivende sognekirke, men metoden var tro mod Kirkefondets tanker – i første omgang blev der fra den midlertidige jernkirke organiseret aktiviteter af mange slags for børn, unge og gamle, og der blev skabt et menighedssamfund, hvor menighedens medlemmer i høj grad selv bidrog til den blivende kirke. I 1893 byggede Kirkefondet sin anden vandrekirke, Gethsemane Kirke, der blev indviet i januar 1894. Den første blivende stenkirke bygget af Kirkefondet var Kapernaum kirke, der blev indviet i september 1895.

Men det er ikke kun i form af de fysiske bygninger, at Kirkefondets kirker har bidraget til måden at tænke kirke på i Danmark. Tankerne bag bygningen af de mange kirker og de tilknyttede menighedssamfund var udtryk for en ny måde at tænke kirke på i Danmark – en tankegang, der den dag i dag i høj grad kommer til udtryk over hele landet. Kirkefondets oprindelige arbejde med at bygge kirker blev finansieret af indsamlinger blandt folk i hele landet, og organisationens virke var derfor fra begyndelsen i hele landet. I dag arbejder Kirkefondet stadig i hele landet, og formålet er at skabe liv og vækst i folkekirkens menigheder og fremme mulighederne for at gå nye veje i den kristne forkyndelse. I dag "bygges" kirkerne ikke ved indsamlinger til mursten, men ved at sætte fokus på nye muligheder for at formidle kirkens budskab og nye muligheder for at bruge kirken, så den giver svar på nogle af de spørgsmål, der rejses i dag.

Model for håndtering af Kirkefondskirker, der tages ud af daglig kirkelig brug

* Sjælør Kirke blev vurderet af ekstern valuar og solgt til vurderingsprisen uden klausuler vedr. fremtidig brug.

Modellen viser, hvilke kategorier, man kan forestille sig fremtidig brug af en tidligere kirke kan inddeles i. For hver kategori vil der være forskellige vilkår og principper. Graden af kirkelighed bliver mindre gennem kategorierne, for i de to nederste at være helt væk. Dette skal naturligvis tages med i overvejelserne omkring salgspriser og betingelser.

Forhold der skal belyses vedr. fremtidig brug af lukkede kirker

Hver enkel kirke vil naturligvis skulle behandles individuelt, og der kan ikke laves en strategi eller række principper, der er fuldt dækkende for mulighederne ved ny brug af tidligere kirker. Ved samtlige kirker er der dog en række forhold, der alle skal belyses for at sikre tilstrækkelig viden og baggrund om de enkelte kirker til at tage kvalificerede beslutninger. Disse forhold kan opdeles i tre kategorier. Første kategori er forhold, der belyses af eksterne myndigheder. Kirkefondet har ingen indflydelse på resultatet, men vil i det fremtidige arbejde med de enkelte kirker skulle tage højde for vurderingerne. Anden kategori er forhold, som Kirkefondet står for at belyse, men hvor der vil være brug for at trække ekstern viden ind i arbejdet for at sikre, at det belyses fra alle relevante sider. Tredje og sidste kategori er alene Kirkefondet, der belyser, idet denne kategori udelukkende omhandler Kirkefondets egne prioriteringer. I praksis vil det være Kirkefondets bestyrelse, der er ansvarlig for dette.

Forhold der belyses af eksterne myndigheder som Kulturstyrelsen, Nationalmuseet og Københavns Kommune

1. Fredningsforhold – bindinger til ny anvendelse
2. Servitutter – særlige tinglyste krav
3. Anvendelsesbestemmelser – lokalplanforhold
4. Bevaringsværdi – begrænsninger i mulige ydre ændringer

Forhold der belyses af Kirkefondet med inddragelse af ekstern viden

1. Kirkens anvendelsesmuligheder – fysiske udformning
2. Kirkens ydre udtryk i gadebilledet – signalværdi for ny anvendelse
3. Kirkens placering i lokalsamfundet – hvilke aktiviteter kan området bære

Forhold der belyses af Kirkefondet alene

1. Prioritering for Kirkefondet – historik og Kirkefondets formål
2. Prioritering af formål vs. risiko (ved driftsoverenskomst)
3. Prioritering af formål vs. ”mulig indtjening” (ved salg)

Hvad sker der nu?

Hjemfaldsret til en række af kirkerne

Kirkefondet har netop på grund af historien hjemfaldsret til en række af kirkerne i Københavns Stift. Det betyder, at kirkebygninger igen bliver Kirkefondets ejendom, når det besluttes, at de tages ud af folkekirkelig brug. Kirkefondet er ikke en del af beslutningen om, hvilke kirker der konkret skal lukke. I arbejdet med, hvad tidligere kirkebygninger skal bruges til, efter de er taget ud af brug, er det vigtigt at huske på Kirkefondets formål. Kirkefondet har til formål at arbejde for liv og vækst i folkekirkens menigheder. Derfor er det Kirkefondets ansvar, at tidligere kirkebygninger afvikles på en sådan måde, at der samlet set sikres flest mulige ressourcer til dette fortsatte arbejde både i og uden for Kirkefondet. Dette kan betyde, at det i nogle tilfælde vil være mest hensigtsmæssigt at sælge tidligere kirker til kommercielle formål frem for at tilbyde dem på mere favorable vilkår til f.eks. kulturelle eller sociale formål.

Kirkefondets prioriteringer og fortsatte arbejde

Hver enkel kirke vil som tidligere nævnt blive behandlet individuelt. Når forholdene, der belyses af eksterne myndigheder, er tilgængelige, vil de indstillede kirker blive inddelt i de kategorier, der er mulige. Således vil der blive skabt et overblik over, hvilke kirker der konkret kan bruges til hvad. Dette kan også betyde, at hvis nogle af de første kirker, der tages ud af brug i virkeligheden er mest egnet til kommercielle formål, vil det være oplagt at sælge dem og dermed "vente" med at bruge kirkerne til andre kirker eller kirkelige formål. Midlerne der kommer ind gennem salg af kirkerne skal naturligvis anvendes indenfor Kirkefondets formål, og herunder kan man også forestille sig støtte til etablering af nye menigheder i nye bydele i København.

Som udgangspunkt er ønsket at sælge bygningerne, således at Kirkefondet ikke skal bruge hverken menneskelige eller økonomiske ressourcer på bygningen i fremtiden. Derfor vil der i tilfælde, hvor der laves driftsoverenskomster også blive set på, om det kan laves med fremtidig salg for øje.

Driftsoverenskomster skal forstås bredt. Ved andre menigheders brug af kirken vil der være tale om en driftsoverenskomst, der sikrer kirken mod forfald, således at bygningen ikke mister værdi i stil med den aftale, der har været siden kirken overgik til folkekirken. I andre tilfælde kan en driftsoverenskomst dække over en aftale, hvor der betales markedsværdien for brugen af bygningen. Kirkefondet ser det ikke som værende en del af sit formål at give økonomisk støtte til andre kirker uden for folkekirkens brug af kirkebygningerne. En aftale med andre kirker vil således som minimum kræve, at drift og vedligeholdelse finansieres af de nye brugere, og der findes en for alle parter tilfredsstillende løsning med tilsynet.

Ved salg til andet formål sælges der til formål forenelige med kirkebygningens historie og som ved salget af Sjælør Kirke umiddelbart uden klausuler for fremtidig brug. I denne kategori kan man f.eks. forestille sig salg til kommunalt brug.

I salg til kommercielle formål skal det nøje overvejes, om man ønsker at sætte klausuler på salget. Bygningen sælges ikke til formål uforenelige med bygningens tidligere formål. I sådanne tilfælde vil der være krav om nedrivning forudsat myndighederne tillader dette.

Det er nødvendigt at lukke en række kirker i København

Kirkefondet mener, at det er helt nødvendigt at lukke en lang række kirker i København. Samtidig ønsker Kirkefondet at sætte fokus på, at denne øvelse handler om udvikling, og ikke afvikling. Ingen ønsker at få mindre kirke i København. Kirken skal fortsat møde folket i København på en nutidig, relevant og vedkommende måde, og det er naturligt, at der i den sammenhæng på grund af de demografiske forhold ikke er brug for samme antal bygninger som tidligere. Det er vigtigt at huske på, at kirken bør bruge sine kræfter og energi på alle de bygninger, der fortsat rummer kirker, således at alle ressourcer ikke bruges på at overveje fremtiden for de bygninger, hvor kirken lukkes.